

**بررسی تطبیقی سازماندهی نظام اتوبوسرانی شهری
(مطالعه اتوبوسرانی شهر اهواز)**

چاپ اول:

محمد رضا فکریان

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری

دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرری

سرشناسه	فکوریان، محمدرضا، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	بررسی تطبیقی سازماندهی نظام اتوبوسرانی شهری : (مطالعه اتوبوسرانی شهر اهواز) / مولف محمدرضا فکوریان.
مشخصات نشر	تهران : انتشارات ماهواره، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۱۰ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۲۱۹-۵۴-۵
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۹۷.
موضوع	اتوبوسرانی -- ایران -- اهواز -- نمونه پژوهی
موضوع	Iran-- Ahwaz -- Case studies -- Bus line
رده بندی کنگره	HE ۵۶۸۹۲/۱۳۹۵
رده بندی دیویی	۳۷۱.۹۵۵۳۲۲
شماره کتابشناسی ملی	۴۲۷۷۶۱۳

نام کتاب: بررسی تطبیقی سازماندهی نظام اتوبوسرانی شهری (مطالعه اتوبوسرانی شهر اهواز)

مولف: محمد رضا فکوریان

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵

تیراژ: ۵۰۰ جلد

ناشر: ماهواره

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۲۱۹-۵۴-۵

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

مرکز پخش:

تهران، انتشارات ماهواره، ۰۹۱۹۰۶۲۱۴۱۸ -

کلیه حقوق این کتاب محفوظ و در اختیار ناشر قرار دارد.

مقدمه

اتوبوس یکی از وسایل عمده حمل و نقل عمومی شهری در ایران محسوب می‌شود. بررسی وضعیت کنونی سامانه اتوبوسرانی شهری کشور بیانگر وجود موانع و معضلات متعددی از جنبه‌های گوناگون مانند ساختارهای سازمانی و تشکیلاتی، نیروی انسانی، تجهیزاتی و ناوگان، مالی و نظام درآمد و هزینه و..... است.

سیستم اتوبوسرانی شهر اهواز با استفاده از امکانات موجود به راندمان و کارایی بیشتری در جابجایی مسافران دست می‌یابد البته ذکر این نکته ضروری است که حتی در صورت مطلوبترین استفاده از امکانات موجود سیستم اتوبوسرانی شهر اهواز باز هم با کمبودهایی (که از جمله مهمترین آنها تعداد ناوگان است) مواجه خواهد بود. در همین راستا جهت بهبود هر چه بیشتر حمل و نقل همگانی با اتوبوس در شهر اهواز در این پژوهش فرضیات ذیل مطرح گردید:

به نظر می‌رسد یکی از بارزترین مشکل اتوبوس رانی اهواز تراز منفی مالی است.

به نظر می‌رسد ضعف سیستم سازمانی و مدیریت غیر تخصصی و سنتی یکی دیگر از مشکلات اتوبوسرانی است.

به نظر می‌رسد کیفیت فنی نامناسب وسایل نقلیه، فرسودگی زود هنگام، عدم کنترل و نظارت بر سیستم تعمیر و نگهداری و عدم وجود امکانات عمدتاً ناشی لازم از مشکلات عمده اتوبوسرانی است. به نظر می‌رسد تعداد کم اتوبوس‌ها نسبت به تعداد مسافر در ساعات پیک ترافیک، زمان انتظار طولانی، زمان طولانی رسیدن به مقصد به علت عدم وجود ساختار حادای مناسب، تعداد ایستگاه‌های زیاد و فواصل بسیار طولانی و در نتیجه خستگی مسافر بدون صنایع از عوامل مؤثر در عدم استقبال شهروندان از اتوبوس است.

به نظر می‌رسد عدم برنامه ریزی صحیح مسیرها و حرکت اتوبوس‌ها به دلیل عدم وجود مدیریت شناور یکی دیگر از دلایل ناکارآمدی اتوبوسرانی است.

در این کتاب سعی شده با مقایسه سازمان اتوبوسرانی اهواز با سازمان‌های داخلی و خارجی، معایب سیستمی و امکاناتی این سازمان تعیین گردیده و راهکار بهینه ارائه گردد.

پیشگفتار:

امروزه در شهرهای متوسط و بزرگ دنیا جابجایی مسافران در طول روز از مهمترین مسائلی است که مسئولین شهری با آن مواجه هستند. رشد روز افزون نرخ مالکیت خودرو سواری و تغییر سایر پارامترهای موثر در جهت افزایش ترافیک، سبب بروز مشکلاتی در امر جابجایی مسافران شده است به طوری که از حمل و نقل و جابجایی مسافران به عنوان مهمترین مسئله توسعه شهرها نام می‌برند. اهمیت این موضوع باعث شده است که مطالعات بسیاری برای کاستن یا از بین بردن مشکل ترافیک و یا بهبود آن صورت پذیرد. حاصل این مطالعات ارائه پیشنهادات مختلفی بوده است که از مهمترین آنها می‌توان به استفاده بیشتر مردم از سیستمهای حمل و نقل همگانی اشاره نمود. سیستم حمل و نقل همگانی در بسیاری از شهرهای ایران از زیر مجموعه‌های اتوبوسرانی، تاکسیرانی و مینی بوسرانی تشکیل شده است. مهمترین بخش سیستم حمل و نقل همگانی در کشور، مجموعه اتوبوسرانی است که روزانه درصد بالایی از مسافران را در سطح شهرها جابجا می‌کند.

جایگاه اتوبوس در جابجایی مسافران، منافع استفاده از آن از جمله کاهش ترافیک، کاهش آلودگی، کاهش هزینه‌های مالی و زمانی، کاهش آلودگی و گرداندگان سیستم، موجب شده است مطالعه در جهت برنامه ریزی مناسب برای حمل و نقل همگانی خصوصاً اتوبوسرانی و نیز در جهت بهبود آن، همواره از اولین توصیه‌های بدست آمده از مطالعات شهرهای موفق دنیا در این زمینه باشد. این کتاب در راستای بررسی تطبیقی و مقایسه‌ای اثرهای گذار بر کارآمدی و کیفیت خدمات اتوبوسرانی شهری چند نمونه موفق با سازمان اتوبوسرانی اهواز است. این مطالعه پیرامون سه ساختار اصلی این سازمان‌ها صورت می‌گیرد.

ساختار سازمانی

ساختار فنی و امکانات

ساختار مالی

همچنین نقش مسائل فرهنگی و تأثیر آن بر این سازمان نیز مد نظر قرار خواهد گرفت. این امر جهت شناخت نقاط ضعف اتوبوسرانی اهواز و ارائه راهکار بهینه جهت رسیدن به کیفیت مطلوب در ارائه خدمات و رفع مشکلات مالی سازمان است. جنبه‌های مجهول این بررسی، شناخت دلایل تراز منفی مالی سازمان اتوبوسرانی، عدم استقبال کافی از خدمات، سهم پایین اتوبوسرانی در حمل و نقل درون شهری اهواز است. تا ضمن مقایسه با نمونه‌های موفق داخلی و خارجی راهکارهایی جهت رفع این مشکلات پیشنهاد شده و راهکار بهینه از نقطه نظر مالی و فنی شناخته و پیشنهاد شود.

از جمله اهداف تألیف کتاب حاضر می توان به مواردی زیر اشاره نمود:

شناسایی عوامل مؤثر بر کیفیت و کارآمدی سازمان اتوبوسرانی، تعیین شاخص کارآمدی و تعیین سهم حدودی هریک از پارامترها بر این شاخص

یافتن عوامل پنهان در موفقیت دیگر سازمان ها که در فرضیات کنونی بدان پرداخته نشده است.

بررسی نقش فرهنگ عمومی بر موفقیت سازمان های اتوبوسرانی

بررسی نقش سیاست های یارانه ای در قیمت سوخت و حمل نقل عمومی بر موفقیت یا عدم موفقیت سازمان های اتوبوسرانی داخلی

اهداف کاربردی

تعیین میزان استی موارد مطرح شده در فرضیات کتاب

مقایسه وضعیت نمونه های موفق با اتوبوسرانی شهر اهواز

پیشنهاد راهکارهای مناسب جهت رفع مشکلات

تعیین راهکار بهینه با توجه به امکانات موجود از دیدگاه اقتصادی و فنی

فهرست مطالب

عنوان	شماره
فصل اول: اصول و کلیات	۱
جغرافیای استان خوزستان و شهرستان اهواز	۲
بررسی عوامل طبیعی	۵
زمین شناسی و توپوگرافی	۹
جایگاه ویژگی های زمین شناسی در استان خوزستان	۹
ناهمواری های شهرستان اهواز	۱۴
منابع آب	۱۷
پوشش گیاهی اهواز	۱۹
پوشش جانوری اهواز	۲
جمعیت	۲۱
شکل گیری شهر اهواز و توسعه کالبدی آن از ۱۳۰۱ تا ۱۳۵۵	۲۲
مرحله دوم توسعه کالبدی شهر اهواز (۶۵-۱۳۵۵)	۲۲
مرحله سوم توسعه کالبدی شهر (۷۵-۱۳۶۵)	۲۳
مرحله چهارم توسعه کالبدی شهر (۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵)	۲۴
تاریخچه اتوبوسرانی	۲۵
تاریخچه اتوبوسرانی در کشورهای پیشرفته	۲۶
سابقه ی تاریخی سامانه اتوبوسرانی شهری در اهواز	۲۸
معرفی سازمان اتوبوسرانی	۲۸
بررسی روش های تعیین هزینه ها و درآمدهای سامانه ی اتوبوسرانی	۴۱
تقسیم بندی بانک جهانی از هزینه های اتوبوسرانی	۴۵
بررسی روش های موجود تعیین هزینه ها در ایران	۴۶
بررسی وضعیت اتوبوسرانی شهر آدلاید به عنوان مرجع مقایسه	۵۲
مسیر هادی اتوبوس رو	۵۶

۶۱	فصل دوم: شناخت وضع موجود
۶۲	بررسی وضعیت سازمان اتوبوسرانی اهواز
۶۹	جگونگی استفاده از امکانات
۷۰	وضعیت سازمانی و مالی اتوبوسرانی اهواز
۷۱	سرمایه ثابت سازمان اتوبوسرانی شهر اهواز
۷۱	درآمدهای سازمان اتوبوسرانی اهواز
۷۳	تأثیر آب و هوا بر سیستم اتوبوسرانی اهواز
۷۳	میزان استقبال مردم از سرویسهای اتوبوسرانی
۷۳	استقبال مردم اتوبوسهای دارای تهویه مطبوع
۷۴	تأثیر عوامل سانس بر نوع و کارکرد ماشین آلات اتوبوسرانی

۷۷	فصل سوم: تجزیه و تحلیل
۷۸	مقدمه
۷۸	راهکارهای عمومی
۷۹	خصوصی سازی سامانه اتوبوسرانی شهری
۸۲	استفاده از اتوبوس تندرو
۸۵	مزایا و معایب سیستم اتوبوس تندرو
۸۷	مطالعه و بررسی تجربیات جهانی در اجرای سیستم اتوبوس تندرو
۸۸	شناسایی مشکلات و کمبودها خاص اهواز
۸۹	بررسیهای کارشناسی

۹۱	فصل چهارم: برنامه ریزی و راهکارها
۹۲	راههای افزایش درآمد در سامانه اتوبوسرانی شهری اهواز
۹۳	راههای کاهش هزینههای سامانه اتوبوسرانی شهری اهواز
۹۵	ضعف سیستم سازمانی
۹۵	عدم برنامه ریزی صحیح مسیرها و حرکت اتوبوسها
۹۶	نتیجه گیری
۹۹	منابع